

Značajne obljetnice u Sveučilišnoj knjižnici u Rijeci

Lubiana, Orietta

Source / Izvornik: **Hrvatska revija, 2018, XVIII, 60 - 64**

Journal article, Published version

Rad u časopisu, Objavljena verzija rada (izdavačev PDF)

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:188:306719>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2025-02-06**



Repository / Repozitorij:

[Repository of the University of Rijeka Library - SVKRI
Repository](#)



Orietta Lubiana

Značajne obljetnice u Sveučilišnoj knjižnici u Rijeci

U tijeku prošle godine u gradu-kandidatu za europsku prijestolnicu kulture priređene su dvije izložbe u povodu visokih obljetnica: 390. obljetnice osnutka knjižnice tamošnjeg isusovačkoga kolegija te 50. obljetnice stalne kulturno-povijesne izložbe *Glagojlica*

Knjižnica kolegija Družbe Isusove

Isusovački red 22. studenoga 1627, na Svetu Ceciliju, osniva u Rijeci kolegij i gimnaziju u čijem je sastavu i knjižnica, koja je u Rijeci djelovala daljnjih stotinu četrdeset i šest godina. Do 1633. godine gimnazija ima svih šest razreda pa tadašnji vladar, car Ferdinand II., u svojoj povelji od 31. srpnja 1633. riječkoj isusovačkoj gimnaziji daje povlastice i prava kojima se izjednačuje s akademijama i sveučilištima u Grazu, Beču i drugdje u Europi. Stoga je ova godina značajna i kao početak visokoga školstva u gradu Rijeci. Povelju je 1637. potvrdio njegov nasljednik Ferdinand III.

Sveučilišna knjižnica Rijeke u svom fondu čuva oko 1.500 knjiga riječkog isusovačkoga kolegija od ukupno 1644 naslova knjiga u 2570 svezaka iz 1777. godine prema popisu tj. inventaru *Inventario e Catalogo della Bibliotheca e dell'i Libri delle Congregazioni*.

Iznimna je rijetkost da je sačuvan toliki broj knjiga, budući da su nakon ukinuća isusovačkog reda 1773. godi-

ne isusovačke knjižnice preseljavane iz mjesta u kojima su djelovale, a njihovi su se dijelovi spajali s fondovima drugih knjižnica. Riječka isusovačka knjižnica je nakon 390 godina ostala u gradu u kojem je nastala i to u knjižnici riječkoga visokog učilišta. Stoga Sveučilišna knjižnica 390. godišnjicu osnutka knjižnice isusovačkoga kolegija obilježava i kao 390. godišnjicu svoga nastanka.

Zbirka knjiga riječkog isusovačkoga kolegija golemo je materijalno i kulturno bogatstvo, a ujedno svjedoči o povijesti Rijeke i njezina visokog obrazovanja. Svjetski kulturni značaj daje joj činjenica da sadrži četrnaest naslova inkunabula (tiskane knjige izdane od 1455. do 1500. godine) i stotinu četrdeset i pet naslova knjiga šesnaestog stoljeća, koje su po svjetskim standardima elitni dio kategorije »stara i rijetka knjiga« koja obuhvaća sve tiskane knjige izdane do početka 19. stoljeća.

U drugoj polovici 2016. godine u Sveučilišnoj knjižnici započela je sustavna i cjelovita bibliografska obrada isusovačkog fonda, od čega je do danas obrađeno 620 svezaka.

Dvorana izložbe *Glagojlica*

Hrvoski misal je glagoljski iluminirani rukopis pisan za velikog vojvodu Hrvolja Vukčića Hrvatinića između 1403. i 1404. godine



Knjige isusovačkoga koleg

Hrvatske isusovačke k obradene i uključene formacija o njihovu sastitu ni istraživačima. P vanje bogatstva hrvat njenih građana, ali i n ska kultura zaslužuje i Profesor dr. sc. Ir ku Filozofskog fakult na, povodom 370. ob nja Družbe Isusove u u Rijeci objavio iznim sadržaj jednoga cjelo du isusovačke knjižni tallogo della Bibliothec Članak sadrži i prijet bljeskama.

Među ostalim autic nice o dolasku isusov sovačkoga reda (od 16 dom, do 1773., kada dotadašnju strukturu jim strogim načelima ske duhovnosti i kao i umjetničkog i intelekt ni u koju su stigli, ali j jim načelima.

Iako su isusovci osti pozitivnom smislu, s j alni impuls i važan d lovanija, s druge su str jezika i kulture na štet Isusovačka gimnaz samo elitne obrazovne lektualnog središta, gd tualca«, pa isusovačko intelektualna imena o Giuseppe de Bardarir (1710–1786), Frances Agostino Michellazzi i

Učenišnoj

re priredene su
 e tamošnjeg
 e Glagoljica

z mjesta u kojima su
 s fondovima drugih
 a je nakon 390 godi-
 o u knjižnici riječko-
 nižnica 390. godiš-
 kolegija obilježava i

a kolegija golemo je
 dno svjedoči o povi-
 nja. Svjetski kultur-
 etnaest naslova in-
 55. do 1500. godine)
 šesnaestog stoljeća,
 i dio kategorije »sta-
 iskane knjige izdane

veučilišnoj knjižnici
 rafska obrada isuso-
 adeno 620 svezaka.



an za velikog vojvodu
 godine



Knjige isusovačkoga kolegija – današnji smještaj u Sveučilišnoj knjižnici

Hrvatske isusovačke knjižnice uglavnom nisu bibliografski obrađene i uključene u internetske baze podataka, pa informacija o njihovoj sadržaju nije dostupna ni općoj javnosti ni istraživačima. Posljedica toga je nedovoljno poznavanje bogatstva hrvatske baštine i hrvatske povijesti kod njenih građana, ali i na međunarodnom planu, gdje hrvatska kultura zaslužuje mnogo bolje poziciju.

Profesor dr. sc. Irvin Lukežić s Odsjeka za kroatistiku Filozofskog fakulteta u Rijeci je prije dvadeset godina, povodom 370. obljetnice početka nastavnog djelovanja Družbe Isusove u Rijeci, u *Vjesniku Državnog arhiva u Rijeci* objavio iznimno značajan rad u kojem je obradio sadržaj jedinoga cjelovitog i sačuvanog dokumenta o fondu isusovačke knjižnice, već spomenutog *Inventario e Catalogo della Biblioteca e della Libri delle Congregazioni*. Članak sadrži i prijepis inventara s brojnim biografskim bilješkama.

Među ostalim autor navodi i značajne povijesne činjenice o dolasku isusovaca u tadašnju Rijeku. Djelatnost isusovačkog reda (od 1672., kada je gimnazija započela s radom, do 1773., kada je red ukinut) potpuno je izmijenila dotadašnju strukturu grada. Isusovci su se nametnuli svojim strogim načelima kao nosioci nove, protureformator-ske duhovnosti i kao reformatori cjelokupnoga kulturnog, umjetničkog i intelektualnog života prilagođujući se sredini u koju su stigli, ali ju istodobno i mijenjajući prema svojim načelima.

Iako su isusovci ostavili snažan pečat svoga djelovanja u pozitivnom smislu, s jedne strane jer su pružali intelektualni impuls i važan doprinos usavršavanju klasičnog školovanja, s druge su strane pridonijeli afirmaciji talijanskog jezika i kulture na štetu slavenskoga kulturnog elementa.

Isusovačka gimnazija imala je veoma značajnu ulogu ne samo elitne obrazovne ustanove nego i prvorazrednog intelektualnog središta, gdje se formirao lik »baroknog intelektualca«, pa isusovačkom redu pripadaju neka najznačajnija intelektualna imena ondašnje Rijeke osamnaestog stoljeća: Giuseppe de Bardarini (1708–1791), Giuseppe de Zanchi (1710–1786), Francesco Saverio de Orlando (1723–1784), Agostino Michellazzi (1732–1820) i drugi. Međutim, za ra-



Misal po zakonu rimskoga dvora, 1483., prvotisak

zvoj naprednih ideja i unaprjeđenje znanstvene, kulturne i intelektualne misli u Rijeci od najvećega su značaja bile knjige. Isusovci su odmah nakon dolaska utemeljili bogatu knjižnicu, čiji se fond desetljećima upotpunjavao i obogaćivao. Zbirka knjige knjižnice riječkog isusovačkoga kolegija, koja je nastajala 1627–1773., stoljeće i pol, istodobno je i »početak riječkog bibliotekarstva akademskog stila«. Sveučilišna knjižnica Rjeka stoga tu godinu obilježava kao godinu početka svoga djelovanja.

Dokument koji se čuva u Državnom arhivu u Rijeci, pod nazivom *Inventario e Catalogo della Biblioteca e della Libri delle Congregazioni*, pruža nam iznimno važne podatke o fondu isusovačke knjižnice četiri godine poslije službenog ukinuća Družbe, neposredno nakon što će knjižnica prijeći u trajno vlasništvo riječke općine. Prema tom popisu isusovačka knjižnica u to doba posjeduje 2570 svezaka knjiga, odnosno 1644 naslova. Autori popisa su riječki patricij i općinski službenik Luigi Nicola de Orlando (1729–1808) i riječki odvjetnik i patricij Anselmo Nepomuceno de Peri (?–1782), koji su popisali knjige u jedanaest stručnih skupina: a) *Libri Istorigi*, b) *Filosofi*, c) *Predicatori e Catechisti*, d) *Oratori, Poeti e Grammatici*, e) *Medici*, e *Chirurgici*, f) *Libri Spirituali*, g) *Canonisti e Giuristi*, h) *Teologi, Casisti e Controversisti*, i) *Sancti Paters et Scripturistae*, j) *Res Societatis*, k) *Libri Proibiti*, ed *Infamatorij*. Komisija je na kraju popisala i knjige koje su pripadale različitim isusovačkim kongregacijama u Rijeci: Brašćini Svetog Križa, Marijinoj kongregaciji od Sedam Žalosti, Kongregaciji Svjetla Marijina i Kongregaciji od Pohoda Marijina. Sve te knjige nakon preuzimanja prelaze u vlasništvo riječke općine, koja ih poslije uvodi u javnu upotrebu. Isusovačka knjižnica, poslije obogaćena donacijama uglednih riječkih obitelji Benzoni i Marotti, postala je temeljem današnje Sveučilišne knjižnice u Rijeci.

Sveučilišna knjižnica pripremila je bogat program prigodom obilježavanja 390. godišnjice osnutka knjižnice isusovačkoga kolegija u Rijeci (23. studenoga 1627. godine).

Program se odvijao od 22. studenoga do 7. prosinca 2017. godine, a obuhvaćao je: priređivanje svečanog otvorenja izložbe knjiga iz isusovačkoga fonda 22. studenoga,



Izložba plakata na Korzu



Predsjednica RH Kolinda Grabar Kitarović sa suprugom razgleda izložbu knjiga iz isusovačke knjižnice

prideđivanje svečanosti na samu obječnicu 23. studenoga i priređivanje izložbe primjeraka iz fonda riječke isusovačke knjižnice u tri inačice (fizička izložba knjiga, izložba na webu knjižnice i izložba plakata na Korzu).

Pokroviteljica svečanosti bila je predsjednica Republike Hrvatske, Kolinda Grabar-Kitarović.

Programom obilježavanja 390. godišnjice osnutka isusovačke knjižnice u Rijeci, Sveučilišna knjižnica željela je gradane grada Rijeka upozoriti na iznimno bogatstvo kulturne baštine njihovog grada, koja se čuva u okrilju Sveučilišta u Rijeci. Također, željela se organizatorima programa Rijeka EPK 2020 ponuditi tema koja može svrnuti pozornost europske javnosti na Rijeku kao Europsku prijestolnicu kulture 2020., a znanstvenu javnost izvjestiti da se sadržaj riječke isusovačke knjižnice prvi put opisuje na način da istraživačima pruža nove podatke za njihova istraživanja i mogućnost novih znanstvenih spoznaja. Na kraju, željela se potaknuti suradnja s drugim kulturnim i obrazovnim ustanovama koje raspolažu određenim brojem primjeraka nekadašnje isusovačke knjižnice odnosno arhivskom građom (Teologija u Rijeci, Sušačka gimnazija, Državni arhiv u Rijeci), kako bi se u idućim godinama moglo objediniti sve informacijske izvore o riječkoj isusovačkoj knjižnici na jednom virtualnom mjestu.

Dana 22. studenoga 2017. održana je svečanost otvorenja izložbe knjiga iz riječkog isusovačkoga kolegija iz fonda Sveučilišne knjižnice Rijeka. Bilo je izloženo dvadeset i sedam najatraktivnijih primjeraka knjiga iz isusovačke zbirke, a svaki izložak pratio je popularno pisan tekst na hrvatskom i engleskom jeziku, koji upućuje na kontekst zbog kojega je pojedini primjerak odabran za izložbu.

Knjige isusovačke knjižnice temelj su fonda današnje Sveučilišne knjižnice, a ujedno i jedina uglavnom sačuvana isusovačka knjižnica u Republici Hrvatskoj.

Izložbu je otvorila predsjednica Republike Hrvatske, Kolinda Grabar-Kitarović, uz nazočnost članova riječke akademске, političke i crkvene zajednice te djelatnika Sveučilišne knjižnice Rijeka.

Osim knjiga iz isusovačke zbirke mogla se vidjeti i originalna povelja tadašnjega vladara, cara Ferdinanda II., ko-



Predsjednica RH Kolinda Grabar Kitarović s prigodnim poklonom – pretilskom glagoljskog misala iz riječke glagoljske tiskare Šimuna Kožičića Benje

jom se privilegije i slobodštine isusovačke gimnazije izjednačuju s onima koje koriste i primaju svi članovi bilo kojeg sveučilišta u Europi. Povelja se čuva u Pomorskom i povijesnom muzeju u Rijeci.

Tom prigodom ravnateljica Sveučilišne knjižnice predsjednici je uručila prigodan dar – pretilsak glagoljskog *Misala hruackog* iz 1531. godine, najljepše knjige iz riječke glagoljske tiskare Šimuna Kožičića Benje, koja je tiskana u suizdaju Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu i Sveučilišne knjižnice Rijeka.

Okupljenima se obratila predsjednica Kolinda Grabar-Kitarović, a na svečanosti su govorile rektorica Sveučilišta u Rijeci, prof. dr. sc. Snježana Prijić Samaržija i ravnateljica Sveučilišne knjižnice Senka Tomljanović.

Središnja svečanost obilježavanja 390. obječnice osnivanja knjižnice isusovačkoga kolegija u Rijeci održala se na sam dan obječnice, 23. studenoga 2017. godine.

Nazočnima su se obratili zamjenik gradonačelnika Grada Rijeka dr. sc. Nikola Ivaniš, zamjenica župana Županije primorsko-goranske Marina Medarić, rektorica Sveučilišta

u Rijeci prof. dr. sc. Riječke nadbiskupije Sveučilišne knjižnice svečanosti prisutni su originalnih primjerak bu na web stranicama <http://www.svkri obječnica>

Svečano obilježava ce isusovačkoga koleg izložbe dvadeset plak ta isusovačke knjižnic skom i engleskom je digitaliziranih naslovi sovačkoga kolegija u R gledati od 27. studenc

Pedeset godine

Sveučilišna knjižni obilježava zlatni jubibe *Glagoljica* – pedes Izložba je otvorena u sinca 1968. godine. Pč Hrvatskoj. Ona prati l ljice i nastanka glagolj tiskani spomenici i fr jesnom kontinuitetu r na, na kojem je pism – od čirliometodske i posljednjega svjedoča XIX. stoljeću.

Značajno je napor nalazi i nekoliko orig sala iz XV. stoljeća (ob gment i glagoljskog br Ova izložba prikazi še nematerijalne kultu venško pismo rođeno svoju vlastitost te posti povijesnom europsko glagoljica u svojoj ugla rabi gotovo tisuću gox se isključivo na prosto smatrati hrvatskim na pisanja i tiskanja glago tus nematerijalnoga k Glagoljaštvo je temelj Hrvatske, a Hrvati su j nije zasnivala na latins va pismenost Hrvata j nosti, od IX. do XII. st Glagoljica je jedan i povijesnog identiteti prostoru Istre, Rijeke kulturu čakavskoga ki mih sadržaja i očuvanja la kroz duga stoljeća bujnim obilježjem hr



suprugom razgleda

u Rijeci prof. dr. sc. Snježana Prijic Samaržija, nadbiskup Riječke nadbiskupije mons. dr. Ivan Devčić i ravnateljica Sveučilišne knjižnice Rjeka Senka Tomljanović. U sklopu svečanosti prisutni su razgledali izložbu dvadeset i sedam originalnih primjeraka isusovačke zbirke i virtualnu izložbu na web stranicama knjižnice: <http://www.svkri.uniri.hr/digitalno/exhibits/show/obljetnica>

Svečano obilježavanje 390. obljetnice osnutka knjižnice isusovačkoga kolegija u Rijeci zaključeno je otvorenjem izložbe dvadeset plakata sa slikama iz knjiga i dokumenta isusovačke knjižnice i s popratnim tekstovima na hrvatskom i engleskom jeziku. Plakati su izrađeni na temelju digitaliziranih naslovnica virtualne izložbe »Knjižnica isusovačkoga kolegija u Rijeci«. Izložba se na Korzu mogla razgledati od 27. studenoga do 6. prosinca 2017. godine.

Pedeset godina stalne izložbe Glagoljica

Sveučilišna knjižnica Rijeka u prosincu 2018. godine obilježava zlatni jubilej stalne kulturno-povijesne izložbe *Glagoljica* – pedesetu obljetnicu od njezina otvorenja. Izložba je otvorena u zgradi Sveučilišne knjižnice 30. prosinca 1968. godine. Posrijedi je jedina izložba takve vrste u Hrvatskoj. Ona prati kronološki tijek razvoja pisma glagoljice i nastanka glagoljskih spomenika (kameni, rukopisni, tiskani spomenici i freske), koji svjedoče o njegovu povijesnom kontinuitetu na području Istre i sjevernoga Jadrana, na kojem je pismenost prisutna gotovo tisuću godina – od ćirilometodske misionarske akcije u IX. stoljeću do posljednjega svjedočanstva o upotrebi glagoljskog pisma u XIX. stoljeću.

Značajno je napomenuti da se osim kopija na izložbi nalazi i nekoliko originalnih glagoljskih rukopisa: tri misala iz XV. stoljeća (oba Vrbička i Ljubljanski) i riječki fragmenti glagoljskog brevijara iz XIV. i XV. stoljeća.

Ova izložba prikazuje jednu od najvećih vrijednosti naše nematerijalne kulturne baštine – glagoljicu, izvorno slavensko pismo rođeno na tlu grčke knjige, koje je očuvalo svoju vlastitost te postalo jedinstven fenomen u kulturno-povijesnom europskom prostoru. Jedino je u Hrvatskoj glagoljica u svojoj uglatjoj redakciji, tj. obliku, ostala u uporabi gotovo tisuću godina, od IX. do XIX. stoljeća. Rabila se isključivo na prostorima današnje Hrvatske, pa se može smatrati hrvatskim nacionalnim pismom. Umijeće čitanja, pisanja i tiskanja glagoljice od veljače 2014. godine ima status nematerijalnoga kulturnog dobra Republike Hrvatske. Glagoljaštvo je temelj i prva sastavnica jezičnog identiteta Hrvatske, a Hrvati su jedini narod u EU čija se književnost nije zasnivala na latinskom, nego na narodnom jeziku. Prva pismenost Hrvata je na glagoljici, a na početku pismenosti, od IX. do XII. stoljeća, i jedinom pismu.

Glagoljica je jedan od najsnažnijih izričaja kulturnog i povijesnog identiteta Hrvatske, čije je žarište upravo na prostoru Istre, Rijeke i kvarnerskih otoka, a omogućila je kulturu čakavskoga književnog jezika, izraz naših kulturnih sadržaja i očuvanje naše samosvijesti. Postala je i ostala kroz duga stoljeća nacionalnim pismom Hrvata, oseljnim obilježjem hrvatske kulture, a time i hrvatskoga

nacionalnog identiteta. Prema definiciji UNESCO-a glagoljica pripada nematerijalnoj kulturnoj baštini, koja se među ostalim manifestira i u području usmene tradicije, izričaja i jezika, dijalekata, govora i toponimike te usmene književnosti svih vrsta. ICOMOS, međunarodna nevladina organizacija stručnjaka posvećenih očuvanju svjetskih povijesnih spomenika i lokaliteta, napominje da su određena baština i kolektivno pamćenje svakog lokaliteta ili zajednice nezamjenjivi te da su važan temelj za razvoj kako u sadašnjosti, tako i u budućnosti. Baština čini naš kulturni identitet i želimo ju očuvati kao našu vezu s prošlošću.

Briga o očuvanju kulturne baštine sastavni je dio djeelatnosti Sveučilišne knjižnice Rijeka od njezinih početaka. Izložba glagoljice, pisma koje je duboko ukorijenjeno u hrvatsku kulturnu tradiciju, otvorena je u zgradi knjižnice 30. prosinca 1968. godine povodom obilježavanja 25. godišnjice priključenja Istre, Rijeke, Zadra i otoka matici domovini. Autori izložbe su akademik Branko Fučić, tadašnja ravnateljica Naučne biblioteke dr. Vanda Ekl i arhitekt Igor Emili, autor postava izložbe.

Zamisao o izložbi glagoljice rodila se u Akademijinu institutu u Rijeci u ranim pedesetim godinama prošloga stoljeća, kada je trebalo znanstvenim i terenskim istraživanjima argumentirati da netom priključeni anektirani dijelovi Hrvatske – Istra, Rijeka, Zadar i otoci – pripadaju matici zemlji. Postojanje glagoljice u ovim krajevima najjači je dokaz tomu, jer – kako je navedeno u Memorandumu oblasne narodne skupštine za Istru koji je predan Međusavezničkoj komisiji za razgraničenje između Jugoslavije i Italije – glagoljica je postojala ondje gdje su i Hrvati. Zasluga dr. Branka Fučića za te podatke je nesumnjiva, a oni su bili prezentirani 1946. godine na izložbi *Svjedočanstva o slavenstvu Istre*.

U danima završetka Drugoga svjetskog rata Branko Fučić, već profesor povijesti umjetnosti s diplomom Filozofskoga fakulteta, odlučuje privremeno napustiti Zagreb i oputovati u Istru. Razlog takve odluke prije svega je bio domoljubni: Istra se nakon dvadeset i pet godina pod talijanskom okupacijom vraća matici Hrvatskoj. U tom su se ozračju mnogi mladi ljudi odlučili doseliti u Istru i pomoći u njezinu priključenju matici zemlji i nacionalnom budućnosti. Kada su 1945. oslobođeni istarski krajevi, Branko Fučić i njegova braća javili su se, poput stotina intelektualaca, za rad u Istri.

Dana 17. lipnja 1945., u razrušenoj Rijeci, prenoćio je u hotelu »Adria«, danas zgradi u Splitskoj ulici 2. Ondje je upoznao odvjetnika dr. Hrvoja Mezulića, čija je cijela obitelj još 1914. godine pobjegla iz Pule pred fašizmom i sklonila se u Zagreb. Sada se dr. Mezulić vraćao u Istru kao šef Komisije za istraživanje ratnih zločina u Jugoslaviji.

Branko Fučić doznao je još te noći da predstoje dani međunarodne borbe za sjedinjenje Istre matici zemlji Hrvatskoj, da je Istra tijekom tih proteklih dvadeset i pet godina pod Italijom bila odnarođena, kad su uništavana sva kulturna dobra; već od 1918. godine zatvarane su hrvatske čitaonice i škole, a od 1923. godine zabranjen je hrvatski jezik u školama te uporaba staroslavenskog jezika u crkvama.

Glagoljicu, to nacionalno hrvatsko pismo, krunski dokaz slavenstva na ovim prostorima, nije se smjelo ni spominjati:



rič s prigodnim misalima iz riječke

čke gimnazije izjedničani članovi bilo kojeg pomorskog i povijesno-istične knjižnice pred-iskak glagoljskog Mi-pše knjige iz riječke enje, koja je tiskana knjižnice u Zagrebu i ica Kolinda Grabar- rektorica Sveučilišta naržija i ravnateljica rič.

0. obljetnice osniva- Rijeci održala se na 7. godine. gradonačelnika Gra- ica župana Županije rektorica Sveučilišta



Uzvanici u razgledu izložbe knjiga isusovačkoga kolegija



Prostor izložbe Glagoljica s Bašćanskom pločom

– »Mi to moramo dokazati međunarodnoj zajednici kako bi nam Istra konačno i pravno pripala«, raspricao se Mezulčić, dodavši kako namjerava napisati i knjigu o fašističkim zločinima.

Navyerijatnije se te olujne ljetne noći u Rijeci rodila i klica buduće izložbe o glagoljici, koja je otvorena u Sveučilišnoj knjižnici u Rijeci, tada Naučnoj biblioteci, 30. prosinca 1968.

Susret s dr. Hrvojem Mezulčićem promijenio je životni put akademika Branka Fučića. Uz ostalo mu je rekao:

»(...) Pođi sa mnom u Istru i Labin (...) tamo ćeš nam trebati, nemamo nijednog povjesničara umjetnosti. Došao si kao naručćen... Istra je puna povijesnih spomenika, to ti je terra incognita. (...) Zapamti, za tebe mladoga povjesničara to je rudnik, ne istarskoga crnoga ugljena, nego rudnik povijesti. Pođi sa mnom.«

Nakon dolaska u Labin odmah je morao krenuti u istraživanje glagoljskih spomenika i staroslavenških dokumnata po crkvama, župama i kućama »kako bi se u tome kulturnome blagu pronašli tragovi hrvatskoga identiteta, potpuno zatonjena u protekla gotovo tri desetljeća«. Sve što bude našao predočit će se međunarodnim misijama kao krunski dokaz prigodom razgovora o konačnom prijedinjenu Istre domovini.

»Trebaš istražiti, inventarizirati i zaštititi te spomenike«, rekao mu je.

Akademik Branko Fučić u potpunosti je izvršio taj dano dani mu domoljubni i stručni zadatak, taj misionarski put u gnijezdo hrvatske glagoljice, baveći se njime čitav svoj radni vijek. Tijekom 1945. i početkom 1946. pronašao je brojne glagoljske natpise, freske i grafite pisane glagoljicom, kojima se moglo dokazati da je Istra slavenska zemlja.

Rezultate svojih dugogodišnjih istraživanja objavio je u mnogim znanstvenim člancima i publikacijama, a obje-dinio ih je u svom najznačajnijem djelu *Glagoljski natpisi* (Zagreb, JAZU, Razred za filologiju i Razred za likovne umjetnosti, 1982), u koje su ušli natpisi od 11. do kraja 18. stoljeća. Od tisuću glagoljskih natpisa i grafita polovicu je otkrio sam, a obradio je glagoljske natpise od 11. do kraja 18. stoljeća.

Grafići, isticao je Fučić, otkrivaju malu povijest malih ljudi, iz ljudske svakidašnjice. To su mala zrcala u kojima su se spontano izražavali život i vrijeme. Oni pružaju obilje podataka o jeziku, pismu, gospodarskim i zdravstvenim

prilikama. Glagoljski grafići pokazuju odjeke velikih povijesnih kretanja u malim sredinama. (...)

»Staro kamenje s glagoljskim natpisima za Fučića nikad nije bilo ni mrtvo ni hladno. Oronuli crkveni zidovi nisu bili nijemi. On je iz njih oživio čitav jedan potonuli svijet u koji se sam godinama uživljavao«, napisala je akademikinja Anica Nazor prigodom smrti Branka Fučića.

Nakon otvorenja izložbe *Glagoljica* u tadašnjoj Naučnoj biblioteci akademik Fučić među ostalim je rekao:

»Ono što je pred vašim očima sada na izložbi prihvaćeni i fiksirani dokument i što za prvi dojam oka, štoviše priidonosi i dekorativnoj vrijednosti ovog prostora kao enterijera (...) – za mene su stvari velikog i neponovljivog uzbuđenja. One spadaju među moje najljepše trenutke u životu.

(...) Prijatelji mi prigovaraju da postupam neracionalno, da gubim vrijeme na ono što, u stvari, ne bi bio moj posao. Na primjer, na odlijevanje kamenih spomenika. Ali, kako mogu prepustiti drugome ono za što sam emotivno vezan i k tomu prepustiti jedan posao koji me od ranog djetinjstva prati kao hobi i koji mi je u šturim danima institutskih neimaština služio kao nužna dokumentacija za studij i koji se sada (govorim pomalo i sujetno) pojavljuje na ovoj izložbi kao njen kreativni prinos.

(...) Otvorenje: moj izvanredni doživljaj bili su studenti, bila je mladost ovog grada koja je zdušno glagoljala, bile su dimenzije njihovih glasova u prostoru kada je mrtvo slovo s požutjelih pergamena i uvelih papira dobilo živu ljudsku boju, toplinu krvi, prisnost ljudsku i zavičajnu, miris rod-nog moga kraja i dijalekta materinjeg. Neću ništa da vam govorim o fanfari sopila koje ne slušam uhom nego dišem punim plućima, jer na kraju krajeva na otvorenju nisam bio ništa drugo nego pravi stari glagoljaški Bodul.«

Akademik Fučić izradio je koncepciju izložbe, razradio teme, obradio i oblikovao izložbene jedinice, izabrao eksponate, izradio s bratom Dragom kopije-odljeve kamenih ploča s glagoljskim natpisima, dizajn panoa, autor je više fotografija, napisao je tekst za Vodič koji je preveden na engleski i njemački jezik. *Izložba Glagoljica* proširena je 1986. godine.

Poruka je izložbe da je glagoljica, kao izvorno slavensko pismo, snažno prisutna u krajevima Istre i Rijeke i na kvarnerskim otocima te dokaz stajetne pripadnosti tih krajeva Hrvatskoj. Pripojenje je bilo samo povratak zemlji kojoj je glagoljica domaće pismo ovih krajeva. ■

Pjesnik i dramatič najistaknutiji je eridoba. Slavu je ste monolozima« u k akciju nego na psi mu naročito pozn povijesnih osoba, društvenim kome Browning s pravo pjesnike. Snažno Rudyarda Kipling